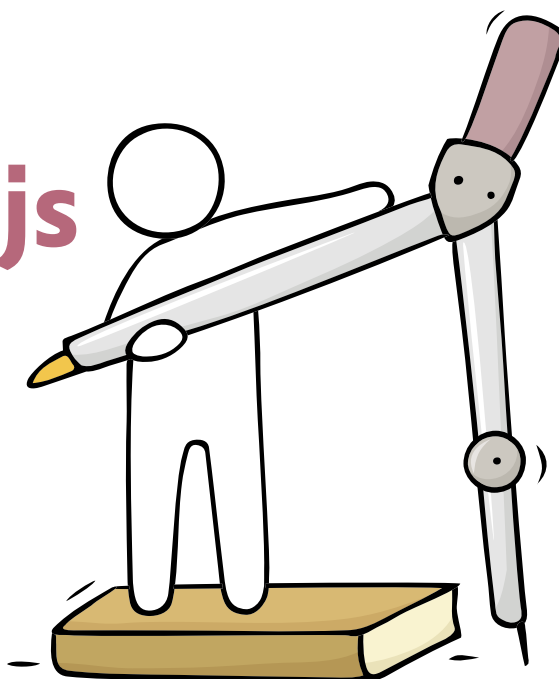

Rekenonderwijs in de peiling

Nederlandse leerlingen kunnen beter rekenen dan ze nu laten zien. Maar hoe krijg je ze zover? SLO probeert een steentje bij te dragen.

Elke vier jaar onderzoekt de onderwijsinspectie in hoeverre het beoogde curriculum rekenen-wiskunde is gerealiseerd in groep 8 van de basisschool. De resultaten van het nieuwste zogenoemde Peil-onderzoek (zie link op didactiefonline.nl) dat in maart uitkwam, zijn gemengd.

Marc van Zanten, leerplanontwikkelaar rekenen-wiskunde bij nationaal expertisecentrum leerplanontwikkeling SLO, vat de belangrijkste conclusie samen: 'Het lijkt erop dat we niet het volledige potentieel van leerlingen verwezenlijken. Aan het eind van het basisonderwijs behaalt minder dan de helft van de leerlingen het streefniveau 1S voor rekenen-wis-

kunde. En dat terwijl de ambitie bijna twee derde (65%) is. In het speciaal basisonderwijs haalt slechts zo'n 15% het minimumniveau 1F, terwijl dat in het reguliere basisonderwijs ruim 80% is.'

Schommelende resultaten

Wat de peilstok van de inspectie aantoont, komt volgens Van Zanten overeen met de resultaten van internationale onderzoeken waar Nederland aan meedoet, zoals TIMSS en PISA: door de jaren heen schommelen de resultaten. In de lagere niveaus van het TIMSS-onderzoek rekenen Nederlandse basisschoolleerlingen over het algemeen prima, maar in de hogere niveaus doen we het slechter dan de ons omringende landen. De groep leerlingen die wat beter presteert, wordt ook kleiner. (En dan moet je weten dat in dit Peil-onderzoek de effecten van corona nog niet zijn meegenomen.)

Er is kortom geen reden, zegt Van Zanten, om achterover te leunen. Het rekenonderwijs kan beter en het is goed om de vinger aan de pols te houden. De voorbereidingen voor het Peilonderzoek 2023

Nadenken over de rekenles

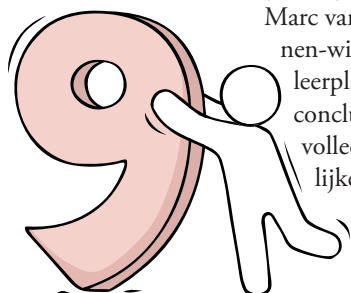
Marc van Zanten en zijn SLO-collega's ontwikkelen een **reflectiewijzer** die nog voor de zomer uitkomt, om leraren te helpen hun rekenonderwijs nog beter te maken. Waar moet je op letten, welke vragen kun je jezelf stellen als leraar?

Hij licht vast een tipje van de sluier op. 'Veel rekenmethodes differentiëren al heel vroeg, soms bieden ze al vanaf groep 3 of 4 opgaven aan op verschillende moeilijkheidsniveaus (zie ook *Rekenmethode differentieert te snel*, *Didactief*, november 2020, red.). Als je leerlingen zo indeelt, zet je ze eigenlijk veel te vroeg vast. Je zegt als het ware tegen ze: "Doe jij maar de makkelijke opgaven", in plaats van ze te helpen de hogere niveaus te halen. Op die manier belemmer je leerlingen hun capaciteiten ten volle te ontwikkelen en benutten.' De reflectiewijzer wordt door de inspectie kosteloos ter beschikking gesteld aan alle scholen.

'Blijf ook na groep 5 aandacht geven aan memoriseren'

zijn dan ook al in volle gang. SLO heeft afgelopen zomer in kaart gebracht hoe het rekenonderwijs in Nederland eruitziet in de praktijk. Natuurlijk, er zijn kerndoelen, maar die zijn zo globaal, dat kun je niet meten. Hoe vullen scholen die kerndoelen in?

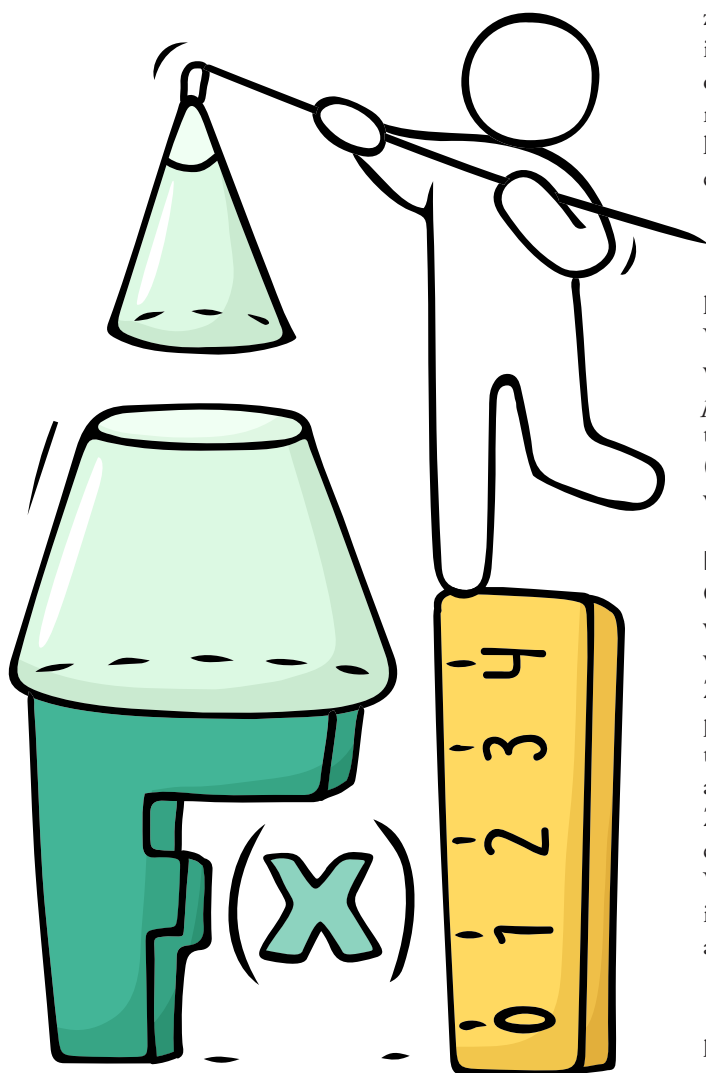
Van Zanten maakte op basis van (internationaal) onderzoek, gesprekken met tien-

tallen experts en literatuurstudie een beschrijving van het domein. Onder de gesprekspartners waren ditmaal ook leraren uit het Lerarencollectief en uit het Curriculum.nu-ontwikkelteam voor rekenen-wiskunde. Het NRO beoordeelt momenteel welk consortium straks voor de inspectie mag gaan toetsen wat uit die domeinbeschrijving gerealiseerd wordt.

Hoge verwachtingen

Naar aanleiding van de resultaten van het huidige Peilonderzoek signaleert Van Zanten wel een aantal concrete aandachtspunten voor het reken-wiskunde-onderwijs: 'We zien bijvoorbeeld dat memoriseren minstens zo belangrijk is als automatiseren. Basisscholen laten leerlingen nu als het ware met rust na het automatiseren van de tafels in groep 4 of 5. Maar je moet die basisvaardigheden wel blijven onderhouden, ook in groep 6 en 7, en dan is memoriseren essentieel.'

Ook hangt er veel af van de verwachtingen van de leraar bij de rekenles (net als bij de andere lessen). In het speciaal basisonderwijs haalt nu bijvoorbeeld maar 15% van de leerlingen referentieniveau 1F, terwijl voor hen dezelfde leerdoelen gelden als in het regulier onderwijs. Ook sommige leerlingen in het speciaal onderwijs moeten straks in 2023 voldoen aan dezelfde doelen, maar zij verschillen onderling enorm in wat ze kunnen.

De leerdoelen zijn wellicht pittig voor sommige sbo-leerlingen, maar lagere verwachtingen lijken ook een rol te spelen. Van Zanten: 'We zien dat sbo-scholen nog vaak

de methode doorwerken tot waar ze komen, bijvoorbeeld tot en met het niveau van groep 5. We zouden aanbevelen dat ze de onderwerpen die in de methodes aan de orde komen tot en met groep 8 ook behandelen, maar dan op

een iets lager niveau voor deze doelgroep. Neem bijvoorbeeld bij breuken wat eenvoudigere getallen.' Op die manier verwacht Van Zanten dat ook in het speciaal basisonderwijs meer leerlingen 1F zullen halen bij de volgende peiling. Voor leraren die graag een handje geholpen willen worden, wijst hij op de publicatie *Passende perspectieven* van SLO waarin de leerlijnen en tussendoelen uitgewerkt zijn voor deze leerlingen (zie link op didactiefonline.nl, er is ook een versie voor taal).

Begeleid ook betere rekenaars

Ook aan de bovenkant van de markt valt nog winst te behalen. En ook dat is een kwestie van verwachtingen en daarnaar handelen, zegt Van Zanten. 'Juist de leerlingen die meer aankunnen, profiteren meer van begeleiding en extra instructie dan van ze op de gang te zetten om lekker zelf aan de slag te gaan met een extra werkboekje.' Zijn er dan nog andere specifieke aandachtspunten voor de leraar die zijn rekenles wil verbeteren? Van Zanten is er kort over: 'De inspectie vraagt in het nieuwste onderwijsverslag terecht veel aandacht voor de basisvaardigheden, maar uit onze domeinbeschrijving blijkt ook duidelijk het belang van balans tussen die basis en zaken als probleem-oplossen en wiskundig denken.' ■

Hoge verwachtingen
helpen leerlingen,
ook in het sbo

Domein-
beschrijving
rekenen-wiskunde:
zie link op
didactiefonline.nl.